د پوهنې وزارت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او ښوونکو
د روزنې معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د
تألیف لوی ریاست

پښتو

خلورم ټولگی

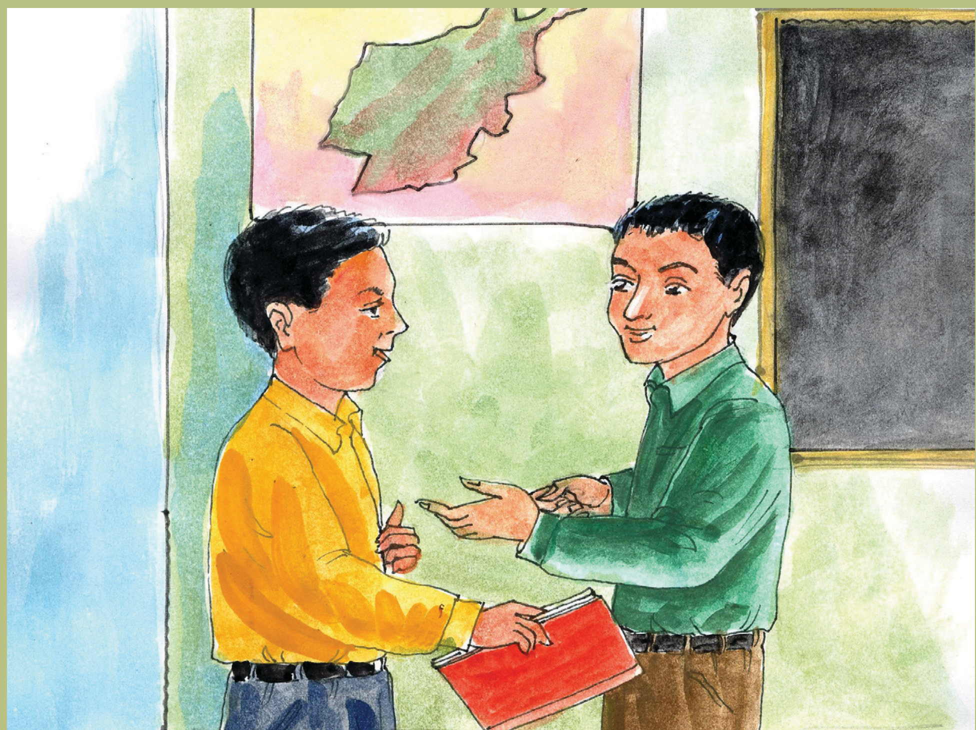

د چاپ کال: ۱۳۹۶هـ.ش.

پښتو – خلورم ټولگی

درسي کتابونه د پوهنې په وزارت پورې اړه
لري، اخیستنه او خرڅونه یې په کلکه منع ده. له
سر غړوونکو سره قانوني چلن کیږي.

moe.curriculum@gmail.com

ملي سرود

دا وطن افغانستـــان دی
دا عــزت د هــر افغان دی
کور د سولې کور د تورې
هر بچی یې قهرمـــان دی
دا وطن د ټولو کور دی
د بــلوڅـــو د ازبکـــو
د پښتـــون او هــزاره وو
د تــرکمنـــو د تـاجکـــو
ورســره عرب، گوجر دي
پـامیریـان، نورسـتانیـان
براهوي دي، قزلباش دي
هــم ایمـاق، هم پشه یان
دا هیــواد به تل ځلیږي
لکه لمر پر شـنه آسـمان
په سـینه کې د آسـیا به
لکــه زړه وي جـاویـــدان
نوم د حق مــو دی رهبــر
وایــو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې وزارت

د تعليمي نصاب د پراختيا او د ښوونکو

د روزنې معينيت

د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي

کتابونو د تألیف لوی ریاست

پښتو

څلورم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۹۶هـ.ش.

مؤلفان:
ـ محمد قدوس زکوخېل
ـ محمد یعقوب مومند
ـ میرویس ځدراڼ
ـ محمد عالم عالمیار

ژبنی ایډیټ:
ـ محمد قاسم هیله من

دیني، سیاسي او فرهنګي کمېټه:
ـ محمد آصف کوچی
ـ حبیب الله راحل د تعلیمي نصاب د پراختیا په ریاست کې د پوهنې وزارت سلاکار

د څارنې کمېټه:
ـ دوکتور اسدالله محقق، د تعلیمي نصاب د پراختیا او د ښوونکو د روزنې معین.
ـ دوکتور شېرعلي ظریفي د تعلیمي نصاب د پراختیا د پروژې رئیس.
ـ دکتور محمد یوسف نیازي د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تألیف لوی ریاست سرپرست.

کمپوز او ډیزاین:
- صفت الله مومند
ـ فیض محمد فیاض حسین خیل

د چاپ د سمون چارې:
محمد کبیر حقمل د پوهنې وزارت د نشراتو او اطلاعاتو رئیس

بسم الله الرحمن الرحیم

د پوهنې د وزیر پیغام

د لوی خدای ډېر شکر دی چې انسان یې په احسن تقویم پیدا او هغه ته یې د خبرو کولو توان ورکړ او د علم او فکر پرګاڼه یې سمبال کړ. ډېر درود دې وي د اسلام په ګران پیغمبر حضرت محمد مصطفیﷺ چې د انسانیت ستر ښوونکی دی او د رحمت، لارښوونې او روښنایي پیغام راوړونکی.

ښوونه او روزنه په هره ټولنه کې د بدلون او پراختیا بنسټ دی. د ښوونې او روزنې اصلي موخه د انسان د بالقوه ځواکونو فعالول او د هغه د پټو استعدادونو غوړول دي.

درسي کتاب د ښوونې او روزنې په بهیر کې یو مهم رکن بلل کیږي چې له نوو علمي بدلونونو او پرمختګونو سره اوږه په اوږه او د ټولنې له اړتیاوو سره سم تالیف کیږي. درسي کتابونه ښایي د منځپانګې له مخې خورا بډای وي چې وکړای شي دیني او اخلاقي زده‌کړې د نوو علومو له لاسته راوړنوسره یوځای د نوو میتودونو له لارې زده‌کوونکو ته ولیږدوي.

دغه کتاب چې اوس ستاسو په واک کې دی، د همدغو پورته ځانګړنو پر بنسټ چمتو او تالیف شوی دی. د پوهنې وزارت تل زیار باسي چې په هیواد کې تعلیمي نصاب او درسي کتابونه د اسلامي ښوونې او روزنې او د ملي هویت د ساتلو پر بنسټ جوړ او له علمي معیارونو، نوو روزنیزو میتودونو او د نړۍ له علمي پرمختګونو سره سم وي. د زده‌کوونکو استعدادونه په ټولو اخلاقي او علمي خواوو کې وغوړیږي او په هغوی کې د فکر کولو او نوښت توان او د پلټنې حس پیاوړی کړي. د خبرو اترو او پیرزوینې د فرهنګ دودول، د هیواد پالنې، د مینې او محبت د حس پیاوړي کول، ښېنه او پیوستون د پوهنې د وزارت نورې غوښتنې دي چې ښايي د لوست په کتابونو کې غبرګون ومومي.

درسي کتابونه د ښه او مسلکي ښوونکي له درلودو پرته نشي کولای تر پام لاندې موخې ترلاسه کړي. ښوونکی د ښوونې او روزنې مهم رکن او د زده‌کړې او روزنې د پروګرامونو سرته رسوونکی دی. د هیواد له ژمنو او زړه سواندو ښوونکو څخه، چې د تورتم او ناپوهی په وړاندې یې جګړه خپله دنده ګرځولې، دوستانه هیله لرم چې د تعلیمي نصاب په دقیق او مخلصانه تطبیق کې د هیواد ماشومان، نجونې او تنکي ځوانان د پوهې، اخلاقو او معنویت لوړو څوکو ته رهنمایي کړي.

د هیواد د زده‌کړې د نظام برې د خلکو له جدي مرستو پرته امکان نه لري. له دې امله له ټولو قشرونو او د ملت له شریفو خلکو، په تیره بیا له کورنیو او د زده‌کوونکو له درنو اولیاوو څخه هیله لرم چې د معارف د موخو د لاسته راوړو په برخه کې له هیڅ ډول مرستې څخه ډډه ونه کړي. دغه راز له ټولو لیکوالو، پوهانو، د ښوونې او روزنې له ماهرینو او د زده‌کوونکو له محترمو اولیاوو څخه هیله کیږي چې په خپلو رغنده نظرونو، وړاندیزونو او نیوکو د درسي کتابونو په لاښه والي کې د پوهنې له وزارت سره مرسته وکړي.

لازمه بولم چې له ټولو ښاغلو مولفینو او د پوهنې د وزارت له اداري او فني کارکوونکو څخه چې د دغه کتاب په چمتو کولو کې یې زیار ایستلی او له ټولو ملي او نړیوالو بنسټونو څخه چې د درسي کتابونو د چاپ او ویش په برخه کې یې مرسته کړې، مننه وکړم.

په پای کې له لوی خدایﷻ څخه غواړم چې په خپلې بې پایه مهربانۍ له موږ سره د پوهنې د سپیڅلو آرمانونو په لاسته راوړلو کې مرسته وکړي. إنه سمیع قریب مجیب.

د پوهنې وزیر
دوکتور اسدالله حنیف بلخي

فهرست

شمېره	سرليکونه	مخونه	شمېره	سرليکونه	مخونه
۱	حمد	۱	۱۵	د تمباکو زيانونه	۲۹
۲	نعت	۳	۱٦	نوکانو ته پاملرنه	۳۱
۳	حضرت عمر فاروق رضي الله عنه	۵	۱۷	علم	۳۳
٤	انسان	۷	۱۸	ګلان	۳۵
۵	بې پروايي	۹	۱۹	د مېوو د پوټکو...	۳۷
٦	ملالۍ	۱۱	۲۰	راډيو	۳۹
۷	کيسه	۱۳	۲۱	کاغذ	٤۱
۸	د لمر ګټې	۱۵	۲۲	احمدشاه بابا	٤۳
۹	زلزله	۱۷	۲۳	خبرې اترې	٤۵
۱۰	د ونو ګټې	۱۹	۲٤	کيسۍ	٤۷
۱۱	ميرويس نيکه	۲۱	۲۵	ترافيکي لاربنوونې	٤۹
۱۲	د کور پاک ساتل	۲۳	۲٦	د وخت ارزښت	۵۱
۱۳	د ځنګلونو ګټې	۲۵	۲۷	همت	۵۳
۱٤	د ماشومانو حقونه	۲۷	۲۸	د چاپېريال پاک ساتل	۵۵

شمېره	سرليکونه	مخونه
۲۹	واکسين	۵۷
۳۰	رښتيا ويل	۵۹
۳۱	افغانستان	٦۱
۳۲	خواره	٦۳
۳۳	خبري اتري	٦۵
۳٤	سخاوت	٦۷
۳۵	د مور او پلار خدمت	٦۹
۳٦	نوم	۷۱
۳۷	د چاپ صنعت	۷۳

شمېره	سرليکونه	مخونه
۳۸	مفرد او جمع نومونه	۷۵
۳۹	نيکي	۷۷
٤۰	متلونه	۷۹
٤۱	د نوم ډولونه	۸۱
٤۲	وزر ماتې مرغه	۸۳
٤۳	د لويانو خبري	۸۵
٤٤	د ناروغی رقعه	۸۷
٤۵	خبري اتري	۸۸
٤٦	زغم	۹۰

لومړی لوست

حـــمــد

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د حمد پر معنا پوهیدل.

پوښتنه

د حمد په اړه څوک څه ویلای شي؟

په نامه د هغه خدای مې دا بیان دی
چې یو نوم یې په نومونو کې سبحان دی
هم پادشاه دی د جمله و پادشاهانو
هم د هر یوه سلطان په سر سلطان دی
په سجده یې ځمکې سر دی لګولی
هم یې څوړند په رکوع سره آسمان دی

(ارواښاد عبدالرحمن بابا)

فعالیتونه

ـ یو زده کوونکی دې له ښوونکي وروسته حمد ولولي او نور دې وریسې تکرار کړي.

ـ دوه دوه زده کوونکي دې د تختې مخې ته راشي، یو دې ورته یوه جمله د کتاب له مخې ولولي، بل دې د املا په توګه پر تختې ولیکي، نور دې په کتابچو کې ولیکي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د ټولګي مخې ته راشي، د حمد په باب دې خبرې وکړي.

ـ دوه زده کوونکي دې لاندې بیتونه د تختې پر مخ ولیکي او بشپړ دې کړي.

په نامه د هغه خدای مې .... دی
چې یو نوم یې په.................. کې سبحان دی

لغت	معنا
حمد	د الله جل جلاله ستاینه
سلطان	پاچا
سبحان	پاك

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د حمد مطلب پخپلو کتابچو کې ولیکي، بله ورځ دې په ټولګي کې نورو ته ولولي.

نعــت

موخه: سم لوستل، لیکل او د متن پر مطلب پوهېدل.

پوښتنې

ـ څوک ویلی شي چې موږ او تاسې د چا امتیان یو؟
ـ څه فکر کوئ چې نعت د چا په هکله ویل کېږي؟

زمـــوږ ښکـلـی پیغـمـبـر دی مـحـمـد رســـول الله
د تـمـام جـهـان رهـبـر دی مـحـمـد رســـول الله
خـدای سپیڅلی دی ساتلی لـه ورې ګناه نـه هم
مـلایـک نـه دی بـشـر دی مـحـمـد رســـول الله
لـکـه لـمـر چـې تـــوره شـپـه رڼـا رڼـا کـه
ناپـوهـي تـه داســې لـمر دی مـحـمـد رســـول الله

فعالیتونه

ـ یو زده کوونکی دې له ښوونکی وروسته نعت ولولي، نور دې ورپسې تکرار کړي.

ـ دوه زده کوونکي دې په وار سره د (جهان، رهبر، سپیڅلي) کلمې پرتختې په جملو کې وکاروي، نور دې په کتابچو کې ولیکي.

ـ څو زده کوونکي دې په وارسره د نعت شریف د یوه، یوه بیت د مفهوم په اړه د نورو په وړاندې خبرې وکړي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د تختې مخې ته راشي یو یو بیت دې د املا په ډول پرتختې ولیکي.

لغت	معنا
رهبر	لارښوونکی
تمام	ټول
سپیڅلی	پاك
وړې	کوچنۍ
جهان	نړۍ

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د نعت شریف لنډ مفهوم په خپلو کتابچو کې ولیکي، بله ورځ دې په ټولګي کې نوروته ولولي.

حضرت عمر فاروق رضي الله عنه

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د حضرت عمر فاروق رضي الله عنه پېژندل.

پوښتنه

د حضرت محمد ﷺ په یارانو کې د فاروق لقب چا ته ورکړ شوی و؟

حضرت عمر فاروق رضي الله عنه د حضرت محمد ﷺ دویم یار و. اصلي نوم یې عمر او د پلار نوم یې خطاب دی. د حضرت محمد ﷺ له خوا ورته د فاروق لقب ورکړل شوی او په (۲۹) کلنۍ کې د اسلام په مبارک دین مشرف شوی و. د خپل خلافت په وخت کې یې داسې ستر اسلامي کارونه کړي چې په نړۍ کې ساری نه لري، لس کاله، شپږ میاشتې او پنځه ورځې د مسلمانانو خلیفه و. د (۲۳) کلنۍ په عمر د ابو لولو له لوري شهید شو.

فعالیتونه

ـ یو زده کوونکی دې له ښوونکي وروسته په لوړ مناسب غږ لوست ولولي.
ـ زده کوونکي دې متن په خپل منځ کې ولولي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د تختې مخې ته راشي، یو دې له لوست څخه څو کلمې ورته ووايي، بل دې پرتختې وليکي او په جملو کې دې راوړي.

ـ څو زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي او د حضرت عمر رضي الله عنه په اړه دې خبرې وکړي

لغت	معنا
يار	ملګری
فاروق	د حق او باطل بیلوونکی
ساری	سیال، جوړه
نړۍ	جهان

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د نن ورځې لوست په خپلو کتابچو کې وليکي او بل درسي ساعت کې دې له ځان سره راوړي.

خلورم لوست

انسان

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د انسان او انسانیت پر مفهوم پوهېدل.

پوښتنه

ستاسو په فکر د انسان ښې ځانګړتیاوې کومې دي؟

لوی الله ﷻ انسان اشرف المخلوقات پیدا کړی، عقل او فکر یې ورکړی دی. انسان ته الله ﷻ لارښوونه کړې ده، چې علم زده کړي، د خپل علم او پوهې په واسطه ځان او خپل الله ﷻ وپېژني، خپل ژوند ته پر سم لوري بدلون ورکړي، د یوې هوسا او آبادې ټولنې په جوړولو کې له علم او پوهې څخه کار واخلي. د الله ﷻ د مخلوق خدمت وکړي، خپله انساني او ایماني دنده سرته ورسوي، ترڅو د دواړو جهانونو بریاوې یې په برخه شي.

فعالیتونه

ـ یو زده کوونکی دې له ښوونکی وروسته پر مناسب غږ متن و لولي، نور زده کوونکي دې ورته غوږ ونیسي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د (توان، زیار، هوسا، مخلوق) کلمې د تختې پر مخ په جملو کې وکاروي، نور دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د ټولګي مخې ته راشي، د علم او زده کړې په هکله دې خبرې وکړي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره له متن څخه یوه یوه جمله ووایي او نور دې هغه د املا په شکل په خپلو کتابچو کې ولیکي.

لغت	معنا
اشرف	غوره
مخلوقات	پیدا کړل شوي
هوسا	ارام
دنده	وظیفه
بریا	کامیابي

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د انسان او انسانیت په اړوند په خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکي.

پنځم لوست

بې پروايي

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، د بې پروايۍ پر مفهوم او زيانونو پوهېدل.

پوښتنه

ستاسو په فکر که په هر کار کې بې پروايي وشي، څه به پېښ شي؟

د يوه کار ناوړه او منفي پايلو ته پام نه کول، بې پروايي بلل کېږي.

سره له دې چې ښوونکي ټولو زده کوونکو ته لارښوونه کړې وه چې په ناپاکو اوبو کې ونه لامبي،اجمل يو بې پروا هلک و، پرته له دې چې خپلې روغتيا ته پاملرنه وکړي او د ښوونکي لارښوونې او سپارښتنې په پام کې ونيسي.

يوه ورځ چې له ښوونځي څخه رخصت شو، د لارې ترڅنګ يې په ناپاکو اوبو کې ولمبل. له دې امله ناروغ شو، ناروغي يې تر روغتون پورې ورساه، ډاکټر له معاينې وروسته ورته لارښوونه وکړه، چې له خپلې روغتيا سره بې پروايي ونه کړي، هېڅکله په ولاړو او ناپاکو اوبو کې ونه لامبي.

فعالیتونه

ــ زده کوونکي دې له ښوونکي وروسته متن پرمناسب غږ ولولي.

ــ څو زده کوونکي دې په وار سره د (روغتیا، پاملرنه، ځنگ، لمبل) کلمې پرتختې ولیکي او په جملو کې دې استعمال کړي.

ــ څو زده کوونکي دې د ټولگي مخې ته راشي او هر یو دې په وار سره د بې پروایی په اړوند یوه کیسه ووایي.

ــ دري زده کوونکي دې لاندې جملې پر تختې ولیکي او درې تنه نور دې په وار سره د جملو تش ځایونه پر مناسبو کلمو ډک کړي.

- اجمل یو بې پروا .... و.
- له دې امله .... شو.

ــ یو زده کوونکی دې څو جملې د کتاب له مخې نورو ته ووایي او نور دې د املا په توگه په کتابچو کې ولیکي.

لغت	معنا
سپارښتنه	لارښوونه
ځنگ	اړخ
پاملرنه	توجه

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د بې پروایی په هکله څو کرښې ولیکي.

شپږم لوست

ملالۍ

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د اتلې ملالۍ پېژندل.

پوښتنې

ایا تاسو د هېواد د ملي اتلو ښځو نومونه اورېدلي دي؟

څه فکر کوئ چې ملالۍ څوک وه؟

ملالۍ د هېواد ملي اتله او یوه زړوره میرمن وه. د میوند په دښتې کې افغانان په تش لاس له انګریزانو سره په ډېرې تودې هوا کې په جګړې بوخت وو، نژدې و چې افغانان ماتې وخوري، په دې وخت کې ملالۍ بیرغ را پورته او د جګړې ډګر ته یې ور ودانګل، دا لنډۍ یې وویله:

که په میوند کې شهید نه شوې
خدایږو لالیه بې ننګۍ له دې ساتینه

ددې لنډۍ په اورېدو سره د افغانانو احساسات راوپارېدل او دښمن ته یې سخته ماتې ورکړه.

فعالیتونه

ـ زده کوونکي دې له ښوونکي وروسته متن پر مناسب غږ ولولي.

ـ زده کوونکي دې د (اتل ـ ډګر ـ یرغل) کلمې په جملو کې استعمال کړي.

ـ دوه زده کوونکي دې په وار سره د لاندې لنډۍ پر مفهوم خبرې وکړي چې دا لنډۍ چا او دځه لپاره ویلې ده؟

که په میوند کې شهید نه شوې
خدایږو لالیه بې ننګۍ له دې ساتینه

ـ لاندې لغتونه چې معنا شوي دي تاسو یې په مناسبو جملو کې وکاروئ!

لغت	معنا
اتله	قهرمانه
ډګر	میدان
پاریدل	را پورته کېدل

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې پورتنۍ لنډۍ ولیکي.

کیسه

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د کیسې پرمفهوم پوهېدل.

پوښتنه

ایا تاسو له چا څخه کومه کېسه اورېدلې ده؟

یوه ورځ یو پاچا پر لارې تېرېده، ګوري چې د لارې ترڅنګ یو سپین ږیری پر کار بوخت دی، نیالګي کښېنوي، پاچا تر سلام وروسته سپین ږیري ته وویل: ستا عمر پای ته رسیدلی، نشې کولای د دې نیالګیو مېوه وخورې، نو د څه لپاره لګیا یې؟

سپین ږیري ځواب ورکړ: نورو نیالګي کښېنولي، موږ یې مېوه خورو، موږ به یې کښېنوو، چې نور یې میوه وخوري.

پاچا ته د سپین ږیري ځواب په زړه پورې و، هغه ته یې انعام ورکړ.

سپین ږیری په خندا شو، ویې ویل: قربان دې شم، د نورو خلکو نیالګي څو کاله وروسته حاصل ورکوي، زما یې همدا اوس میوه ونیوه، پاچا ته د سپین ږیري دې خبرې هم خوند ورکړ، بیا یې هم انعام ورکړ.

فعالیتونه

ـ یو زده کوونکی دې له ښوونکي وروسته متن پر لوړ غږ ولولي.

ـ زده کوونکي دې په څو ډلو ووېشل شي په خپلو ډلو کې د کېسې پرمفهوم خبرې وکړي، بيا دې د هرې ډلې استازی پايله نورو ته ووايي.

ـ زده کوونکي دې په متن کې مفردې او جمع کلمې پيدا او بيا دې په کتابچو کې وليکي.

ـکه د کوم زده کوونکي لنډه کيسه زده وي، د ټولګي په وړاندې دې نورو ته ووايي.

ـ دوه زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي، د نيالګيو د کښېنولو د اهميت په اړه دې خبرې وکړي.

لغت	معنا
خوند	مزه
بوخت	لګيا، مصروف
انعام	بخشش
حاصل	مېوه

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې يوه يوه لنډه کېسه په خپلو کتابچو کې وليکي او بله ورځ دې په ټولګي کې نورو ته ولولي.

د لمر ګټې

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د لمر پر ارزښت او ګټو پوهېدل.

پوښتنه

ستاسو په اند لمر څه ګټې لري؟

الله جل جلاله لمر، ځمکه، سپوږمۍ او هر څه د انسانانو د ګټې لپاره پیدا کړي دي، لمر ځمکې ته رڼا او تودوخه ورکوي.

د لمر د تودوخې په واسطه غلې، دانې، مېوې او نور بوټي زرغونېږي او پخېږي، چې ټول ژوندي موجودات ورڅخه تغذیه کېږي.

د لمر تودوخه سربېره له ډېرو نورو ګټو د ځمکې او هوا ډېر میکروبونه هم وژني. خلک د اوبو او خونو د تودولو او د برېښنا د تولید لپاره له لمر څخه ګټه اخلي، وایي: هغو خونو ته چې لمر ننوځي، ډاکټر نه ورځي.

فعالیتونه

ـ زده کوونکي دې له ښوونکي وروسته متن د یو او بل په مرسته ولولي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د متن یوه، یوه کرښه ولولي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د (میکروب، خونو، بریښنا) کلمې معنا او په جملو کې د تختې پرمخ وکاروي، نور دې په کتابچو کې ولیکي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د ټولګي مخې ته راشي د لمر د ګټو په اړوند دې خبرې وکړي.

لغت	معنا
بریښنا	برق
خونه	خانه
تغذیه	خواړه ورکول

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د لمر د ګټو په اړه څو کرښې ولیکي، بله ورځ دې په ټولګي کې نورو ته ولولي.

نهم لوست

زلزله

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د زلزلې په وخت کې د ځان ساتلو پر لارو چارو پوهېدل.

پوښتنه

ایا تاسو د زلزلې په هکله معلومات لرئ؟

د ځمکې خوځېدو ته زلزله وايي، د زلزلې سختوالی او دوام مالي او ځاني خطرونه را منځ ته کوي.

زده کوونکي باید د زلزلې پر خطرونو باندې وپوهېږي او د ځان ساتنې لپاره پوره چمتووالي ولري. خلک باید د زلزلې د پېښېدو پر وخت له کوټو څخه بهر ووځي، که له کوټو څخه د باندې وتلو وخت ونه لري، د کوټو په دروازو کې دې ودرېږي. باید له زړو دیوالونو او نړېدلو کورونو څخه لرې شي.

فعالیتونه

ـ دوه زده کوونکي دې په وار سره له ښوونکي څخه وروسته متن په لوړ غږ ولولي.

ـ زده کوونکي دې په څو ډلو ووېشل شي د زلزلې په اړه دې خبرې وکړي، پایله دې د هرې ډلې استازی نورو ته واوروي.

ـ څو زده کوونکې دې په وار سره د تختې مخې راشي، د زلزلې په باب دې یوه یوه جمله پر تختې ولیکي، نور دې د تختې له مخې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د ټولګي مخې ته راشي، له زلزلې څخه د ځان ساتنې په هکله دې نورو ته معلومات ورکړي او نور دې ورته غوږ ونیسي.

ـ ټول زده کوونکي دې لوست ته وګوري، هغه کلمې دې په نښه کړي چې له څلورو تورو څخه جوړې شوې وي، بیا دې څو تنه په خپل وار سره نورو ته ولولي.

لغت	معنا
خوځېدل	ښورېدل
چمتوالی	تیاری
نړېدل	وارنېدل، غورځېدل

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې له زلزلې څخه د خوندیتوب په اړه څو جملې ولیکي، بله ورځ دې په ټولګي کې نورو ته واوروي.

د ونو ګټې

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د ونو پر ګټو پوهېدل.

پوښتنه

ستاسو په اند ونې څه ګټې لري؟

په هغو سیمو کې چې ونې ډېرې وي، هغه ځای ښکلی او سمسور ښکاري، ونې د هوا پر پاکوالي ډېره اغېزه لري، پاکه هوا د روغتیا لپاره ډېره اړینه ده. زموږ په هېواد کې مېوه لرونکې او بې مېوې ونې ډېرې دي، له مېوو څخه یې ګټه ترلاسه کېږي. له لرګیو څخه یې دروازې، کړکۍ، مېزونه، څوکۍ او نور شیان جوړېږي همدارنګه کورونه هم پرې تودېږي، له پاڼو څخه یې د حیواناتو د خوړو لپاره ګټه اخېستله کېږي.

فعالیتونه

ـ څو زده کوونکي دې له ښوونکي څخه وروسته په لوړ غږ متن ولولي.

ـ څو زده کوونکي دې په وارسره د (روغتیا، ګټه، خوړو) کلمې د تختې پرمخ په جملو کې وکاروي.

ـ څو زده کوونکی دې په وار سره د تختې مخې ته راشي یو دې ورته یوه جمله ووایي بل دې په تخته ولیکي.

ـ څو زده کوونکي دې لاندې تشې جملې په خپلو کتابچو کې پر مناسبو کلمو سره ډکې کړي.

پاکه هوا .... لپاره ډېره اړینه ده.

زموږ په هېواد کې میوه لرونکي او بې .... ونې شته.

ـ دوه زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي، په وار سره دې د مېوه لرونکو او بې مېوو ونو نومونه واخلي.

لغت	معنا
اړینه	ضروري
سیمه	ځای
اغېزه	تاثیر
روغتیا	صحت
سمسور	زرغون، شین

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د ونو د ګټو په اړه څو کرښې ولیکي، بله ورځ دې نورو ته واوروي.

یوولسم لوست

میرویس نیکه

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د میرویس نیکه پېژندل.

پوښتنه

آیا تاسو زموږ د هېواد د ځو ملي مشرانو نومونه اخیستلای شئ؟

میرویس نیکه د شاه عالم خان زوی او د کندهار ولایت اوسېدونکی و. میرویس نیکه یو پوه او زړه سواند مشر و. له ټولو افغانانو سره یې مینه درلوده. افغانان یې یووالي ته رابلل. کله چې نوموړی د حج له ادا کولو وروسته هېواد ته راستون شو، خلکو ته یې د هېواد د خپلواکۍ د ګټلو لپاره د پاڅون بلنه ورکړه. ټولو افغانانو یې بلنه ومنله، او دښمنان یې له خپلې خاورې وشړل. میرویس نیکه د خپلې واکمنۍ تر پایه د یوه ملي مشر په توګه کار وکړ. له دې امله د افغانستان خلکو هغه ته د نیکه لقب ورکړی دی، چې تر اوسه یې ټول افغانان په همدې درانه نامه سره یادوي.

فعالیتونه

ــ یو زده کوونکی دې له ښوونکی وروسته پر مناسب غږ متن ولولي.
ــ زده کوونکي دې په خپلو ډلو کې له ځان سره متن ولولي.

ــ درې زده کوونکي دې د تختې مخې ته راشي، یو دې لاندې لغتونه پرتختې ولیکي او بل دې معنا کړي، دریم دې په جملو کې استعمال کړي.
(یووالی، پاڅون، مشر، هېواد)

ــ څو زده کوونکي دې په وار سره د ټولګي مخې ته راشي او د میرویس نیکه په اړه دې لنډې خبرې وکړي.

لغت	معنا
یووالی	اتحاد
پاڅون	د یوه چا پر وړاندې مبارزه
بلنه	دعوت

کورنی دنده

زده کوونکي دې د لوست متن په خپلو کتابچو کې په ښکلي لیک سره ولیکي.

د کور پاک ساتل

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د کور د پاک ساتلو پر گټو پوهېدل.

پوښتنه

ستاسو په فکر د کور پاک ساتل څه گټې لري؟

د انسان د ژوند کولو لومړنی چاپېریال د هغه کور دی. هر چاته خپل کور ډېر گران وي. موږ باید د خپل کور پاکوالي ته ډېره پاملرنه وکړو، د خپلې او کورنۍ د روغتیا او سلامتیا لپاره باید خپل کور ښه پاک وساتو.

په حدیث شریف کې راغلي دي: «پاکوالی د ایمان یوه برخه ده».

نو زده کوونکي باید د کور غړو ته دا وښیي چې کالي، کمپلې، شړۍ، بړستنې، توشکې او د کور فرشونه پاک وساتي، په اوونۍ کې یې یو ځل لمر ته واچوي، ترڅو یې میکروبونه له منځه ولاړ شي.

فعالیتونه

ـ یو زده کوونکی دې له ښوونکي وروسته پر مناسب غږ متن ولولي.

ـ زده کوونکي دې په خپلو منځونو کې د یو بل په مرسته متن ولولي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره پر تختې باندې د لاندې جملو تش ځایونه پر مناسبو کلمو ډک کړي:

- د انسان د ژوند کولو لومړنی .... د هغه خپل کور دی.
- پاکوالی د .... یوه برخه ده.
- موږ باید د خپل کور .... ته ډېره پاملرنه کوو.

ـ څو زده کوونکي دې په وارسره د ټولګي مخې ته راشي او د کور د پاکوالي په اړه دې خبرې وکړي.

کورنی دنده

زده کوونکي دې لوست په خپلو کتابچو کې په ښکلي خط ولیکي.

د ځنګلونو ګټې

موخه: د متن سم لوستل، ليکل او د ځنګلونو د ساتلو پر ګټو پوهېدل.

پوښتنه

څوک ويلای شي چې ځنګلونه څه ګټې لري؟

ځنګلونه د هېواد ارزښتمنې شتمنۍ دي. ځنګلونه د چاپېريال په ښکلا او د هوا په پاکوالي کې ښه اغيزه لري. په هغو سيمو کې چې ځنګلونه شتون لري، له سېلابونو څخه د کرنيزو ځمکو د وړلو مخنيوی کوي، زموږ په هېواد کې ځنګلونه د پکتيا، کونړ، نورستان، ننګرهار، لغمان، سمنګان، بادغيس او هرات په ولايتونو کې شته.

په ځنګلونو کې ځينې ونې بې مېوې او ځينې يې مېوه لرونکې دي، نو موږ ته په کار دي چې د الله ﷻ دغه لوی نعمت او ملي شتمنيو ته ځانګړې پاملرنه وکړو.

فعالیتونه

ـ یو زده کوونکی دې له ښوونکي وروسته پر مناسب غږ متن ولولي.

ـ یو زده کوونکی دې په هره ډله کې متن ولولي او نور دې ورته غوږ ونیسي.

ـ دوه زده کوونکي دې د تختې مخې ته راشي، یو دې ورته یوه جمله وايي بل دې پر تختې ولیکي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د ټولګي مخې ته راشي او د ځنګلونو د ګټو په اړه دې خبرې وکړي.

لغت	معنا
کرنیزې ځمکې	هغه ځمکې چې څه پکې کرل کېږي
شتمني	پانګه سرمایه

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د ځنګلونو د ګټو په هکله په خپلو کتابچو کې څو جملې ولیکي.

د ماشومانو حقونه

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د ماشومانو پر حقونو پوهېدل.

پوښتنه

ایا له تاسو څخه چا په زور څه شی اخیستي دي؟

د هېواد راتلونکی په ماشومانو پورې اړه لري.

ماشومان د کورنۍ د نورو غړو په شان ځانګړي حقونه لري. د اسلام سپیڅلي دین د ماشومانو د سالمې پالنې، روزنې، روغتیا او نورو حقونو ته د پاملرنې لارښوونه کړېده، ماشومانو ته یې حق ورکړی دی. چې د دوی نظر ته درناوی وشي، په اړوندو چارو کې ګډون وکړي، مشرانو ته یې هم په دې اړه لارښوونه او ټینګار کړیدی، چې د دوی حقونه په پام کې ونیسي.

فعالیتونه

ـ څو زده کوونکي دې له ښوونکي وروسته پر مناسب غږ متن ولولي.

ـ دوه زده کوونکي دې د تختې مخې ته راشي، یو دې د کتاب له مخې یوه جمله ووايي او بل دې د املا په توګه پرتختې ولیکي، نور زده کوونکي دې پاملرنه وکړي.

ـ څو زده کوونکي دې په وارسره د تختې مخې ته راشي، د (سپېڅلي، پالنه، ټینګار) کلمې پرتختې په جملو کې استعمال کړي، نور دې په کتابچو کې ولیکي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره دې د ټولګي مخې ته راشي، د ماشومانو د حقونو په اړه دې خبرې وکړي

لغت	معنا
پاملرنه	توجه، پام کول
سپېڅلی	پاک او مقدس
ګډون	برخه اخیستنه

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې په کتابچو کې د ماشومانو د حقونو په اړه دوې جملې ولیکي.

پنځلسم لوست

د تمباکو زیانونه

موخه: د متن سم لوستل، لیکل د تمباکو، نسوارو او سیگرټو په زیانونو پوهېدل.

پوښتنه

څوک د تمباکو، نسوارو او سیگرټو د زیانونو په اړه څه ویلای شي؟

تمباکو یو نیشه یي بوټی دی. د خلکو ترمنځ په بېلابېلو ډولونو، لکه: سگرټ، نسوار او چلم کې کارول کېږي، تمباکو روغتیا ته زیان لري. د تمباکو کارول غاښونه توروي، د معدې ناروغي رامنځ ته کوي او مالي زیانونه لري. موږ باید د تمباکو له کرلو او کارونې څخه لرې و اوسو. د تمباکو او نورو نیشه یي بوټو کرل او پلورل ناروا کار دی.

فعالیتونه

ـ څو زده کوونکي دې له ښوونکي وروسته متن پر مناسب غږ ولولي.

ـ زده کوونکي دې د څو دقیقو لپاره د لوست متن په خپل منځ کې ولولي.

ـ دوه زده کوونکي دې په وار سره د تختې مخې ته راشي یو دې د لوست د متن یوه جمله ولولي او بل دې پرتختې ولیکي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره په متن کې داسې کلمې پیدا کړي چې له پنځو تورو څخه جوړې شوي وي، بل زده کوونکی دې د تختې پر مخ ولیکي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د ټولګي مخې ته راشي او د تمباکو د زیانونو په اړه دې خبرې وکړي.

لغت	معنا
لګول	مصرفول
کرل	کښت
زیان	تاوان، ضرر

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د نن ورځې لوست په خپلو کتابچو کې په ښکلي لیک سره ولیکي او په بل درسي ساعت کې دې له ځان سره راوړي.

نوکانو ته پاملرنه

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د نوکانو د پاك ساتلو پر گټو پوهېدل.

پوښتنه

ستاسو په فکر که موږ نوکان پاك ونه ساتو څه به وشي؟

نوکان پاک ساتل ډېرې گټې لري، په اونۍ کې یو ځل باید نوکان لنډ شي، خپل نوکان په غاښونو پرې نکړو او په خوله کې یې ونه وهو.
همدارنگه له ډوډۍ خوړلو څخه مخکې او وروسته لاسونه د امکان په صورت کې په صابون پاک پرېمنځو، ترڅو زموږ د ناروغۍ لامل نشي.

فعالیتونه

ــ څو زده کوونکي دې په وار سره له ښوونکي څخه وروسته متن پر مناسب غږ ولولي.

ــ زده کوونکي دې د څو دقيقو لپاره د لوست متن په خپل منځ کې ولولي.

ــ درې زده کوونکي دې د تختې مخې ته راشي، يو دې د لوست يوه جمله ووايي، دويم دې وليکي او دريم دې يې تېروتنې سمې کړي.

ــ څو زده کوونکي دې په و ار سره د ټولګي مخې ته راشي او د نوکانو د پاک ساتلو پر ګټو دې خبرې وکړي.

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې لاندې کلمې په جملو کې وکاروي:

(نوکان، لاسونه، ناروغي، غاښونه)

علـــم

موخه: د متن سم لوستل، ليکل او د علم پر ارزښت پوهېدل.

پوښتنه

تاسو څه فکر کوئ چې علم څه ته وايي؟

علم پوهې ته وايي، علم رڼا يي ده. د اسلام مبارک دين د علم د زده کړې لارښوونه کوي او د علم زده کړه يې پر هر مسلمان نارينه او ښځينه فرض کړې ده. د اسلام ستر پيغمبر حضرت محمدﷺ د علم د زده کړې په اړه فرمايي: ((علم زده کړئ که څه هم په چين کې وي)) په بل ځای کې فرمايي: ((له زانگو څخه تر گوره زده کړه وکړئ.))

د علم او پوهې په زده کړه کې د دنيا او اخرت گټې پرتې دي، موږ بايد هڅه وکړو چې علم زده کړو.

فعالیتونه

ـ زده کوونکي دې له ښوونکي وروسته متن پر مناسب غږ ولولي.

ـ ښوونکی دې زده کوونکي پر ډلوو ویشي، هرې ډلې ته دې سپارښتنه وکړي، چې د لوست متن په خپلو منځو کې ولولي او بیا دې د هرې ډلې استازی د لوست د مطلب په اړوند نورو ته خبرې وکړي.

ـ څو زده کوونکي دې په وارسره د (علم، ارزښت، زوال) کلمې د تختې پرمخ په جملو کې وکاروي، نور دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

ـ دوه زده کوونکي دې په لاندې جملو کې تش ځایونه پر مناسبو کلمو ډک کړي.

- علم زده کړئ که څه هم په .... کې وي.
- علم .... ده.

لغت	معنا
هڅه	کوښښ
پیغمبر	استازی

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د علم د ارزښت په هکله څو جملې ولیکي.

ګلان

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د ډول ډول ګلانو پېژندل.

پوښتنه

ـ تاسې څو ډوله ګلان پېژنئ؟

زموږ په ګران هېواد کې ډول ډول ګلان پیدا کېږي. لکه: کشمالو، شبو، نرګس، ګلاب، چنبیلي، پتوني، داودي او داسې نور.

هر څوک ګلان په بڼونو، چمنونو او کورونو کې د ښایست او د چاپېریال د سمسورتیا لپاره کري او پالنه یې کوي.

له ګلانو څخه په زړه پورې عطرونه او درمل جوړېږي چې ډېر ارزښت لري. ګلان د انسان پر روغتیا او خوشحالۍ ډېره اغېزه لري.

فعالیتونه

ــ ځو زده کوونکي دې له ښوونکي وروسته متن پر مناسب غږ ولولي.

ــ درې زده کوونکي دې په وار سره د تختې مخې ته راشي او د لاندې جملو تش ځایونه دې پر مناسبو کلمو ډک کړي:

۱ــ زموږ په گران هېواد کې ډول ډول .... پیدا کیږي.

۲ــ گلان زموږ په روغتیا ډېره .... لري.

۳ــ له گلانو څخه ډول ډول .... جوړیږي.

ــ ځو زده کوونکي دې د ټولگي مخې ته راشي او د گلانو د ډولونو په اړه دې خبرې وکړي، نور دې ورته غوږ ونیسي.

ــ که کوم زده کوونکی بڼ لري، ودې وایي چې په هغه کې کومې ونې او گلان شته.

لغت	**معنا**
سمسور	زرغون
درمل	دوا
بڼ	باغ
اغیزه	تاثیر

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د خپلې سیمې د گلانو د ډولونو نومونه ولیکي، په بل درسي ساعت کې دې له ځان سره راوړي.

د مېوو د پوستکو بېځايه اچول

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د مېوو د پوټکو د بې ځایه اچولو په زیانونو پوهېدل.

پوښتنه

ستاسو په فکر څوک ویلای شي چې په لاروکې د مېوو د پوستکي اچول کوم زیانونه لري؟

یوه ورځ زمری په ښوونځي کې له خپلو ملګرو سره د کېلو په خوړلو لګیا و او د کیلو پوستکي یې په بې پروایۍ سره په لاره کې غورځول. اجمل چې ټولګي ته روان و، پام یې نه و، پښه یې د کېلې په پوستکي کېښوده. وغورځېده او سخت ژوبل شو، په روغتون کې وروسته له معاینې څخه څرګنده شوه چې د پښې هډوکی یې مات شوی دی، ډاکټر ورته نسخه ورکړه او لارښوونه یې ورته وکړه چې خپلې پښې ته ډېره پاملرنه وکړي، اجمل د ډاکټر خبرې په پام کې ونیولې، ویې ویل چې له دې وروسته به اجمل او نور ماشومان وپوهوي چې د میوو پوستکي بې ځایه ونه غورځوي.

فعالیتونه

ـ زده کوونکي دې له ښوونکي وروسته متن پر مناسب غږ ولولي.

ـ زده کوونکي دې د لوست متن په خپلو منځو کې ولولي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د تختې مخې ته راشي یو دې له لوست څخه ورته یوه جمله ووایي او بل دې پر تختې ولیکي

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د ټولګي مخې ته راشي او د مېوو د پوټکو د بې ځایه غورځولو په زیانونو دې خبرې وکړي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د ټولګي مخې ته راشي او د پاك چاپېریال په اړه دې خبرې وکړي.

لغت	معنا
پوټکي	پوستکي
روغتون	شفاخانه
ژوبل	زخمي
غورځول	اچول

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د چاپېریال د پاك ساتلو په اړه څو کرښې ولیکي.

راډیو

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د راډیو په اړه معلومات ترلاسه کول.

پوښتنه

تاسو د راډیو په اړه څه ویلای شئ؟

راډیو هغه غږیزه وسیله ده چې د هېواد او نړۍ د بېلابېلو موضوعاتو او پېښو په اړوند معلومات راکوي.

زموږ په هېواد کې د لومړي ځل لپاره د غازي امان الله خان د پاچاهۍ په دوره کې راډیو په رسمي توګه په خپرونو پیل وکړ.

اوس مهال زموږ په هېواد کې بېلابېلې راډیوګانې، لکه: ملي راډیو تلویزیون، شمشاد، سپوږمۍ، ازادي، بي بي سي، اشنا غږ او نورې خپرونې کوي.

موږ ته پکار دي چې د راډیو ښوونیزې او روزنیزې خپرونې واورو او په ورځني ژوند کې ترې ګټه واخلو.

فعالیتونه

ـ څو زده کوونکي دې له ښوونکي وروسته پر لوړ او مناسب غږ متن ولولي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د ټولګي مخې ته راشي او د راډیو په اړه دې یوه یوه جمله د تختې پرمخ ولیکي.

ـ درې زده کوونکي دې په وار سره د ټولګي مخې ته راشي او د راډیو په اړه دې لنډې خبرې وکړي.

ـ یو زده کوونکی دې له لوست څخه څو جملې ولولي او نور دې د املا په توګه په خپلو کتابچو کې ولیکي.

لغت	معنا
شمشاد	د افغانستان د یوه تاریخي غره نوم دی
واکمنۍ	واک درلودل
دوره	د واکمنۍ موده
وسیله	واسطه

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې په کورونو کې که امکان وي یوه راډیو واوري او بل درسي ساعت کې دې په ټولګي کې ووایي چې څه یې اوریدلي وو.

کاغذ

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د کاغذ پر گټو پوهېدل.

پوښتنه

ستاسو په فکر کاغذ څه گټې لري؟

کاغذ هغه سپینه پاکه پاڼه ده چې له یو ډول لرگیو څخه جوړېږي او پر مخ یې لیک لیکل کېږي.

له کاغذ څخه کتابونه، کتابچې، مجلې، ورځپاڼې او نور ډول ډول شیان جوړېږي، که کاغذ نه وای په زده کړو کې به ډېرې ستونزې رامنځته شوې وای، علم او پوهه د کاغذ په وسیله له یوه نسل څخه بل نسل ته لېږدول کېږي، همدارنگه کاغذ د هر ډول لیک او معلوماتو د ساتلو او لېږد وسیله ده موږ باید له کاغذ څخه سمه گټه واخلو او بې ځایه یې مصرف نه کړو.

فعالیتونه

ـ ځو زده کوونکي دې په وار سره له ښوونکی وروسته متن پر مناسب غږ ولولي.

ـ زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې لاندې تشې جملې پر مناسبو کلمو ډکې کړي.

۱ـ کاغذ هغه سپینه پاکه .... ده.

۲ـ موږ باید له کاغذ څخه سمه .... واخلو.

ـ زده کوونکي دې پر ډلو وویشل شي او هره ډله دې په خپل منځ کې د کاغذ په اړه خبرې وکړي او پایله دې د هرې ډلې استازی نورو ته ووایي.

ـ دوه زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي یو دې د (کاغذ، لیک، علم، پوهې) کلمې پر تختې ولیکي بل دې یوه یوه کلمه په جملو کې وکاروي.

لغت	معنا
ستونزې	مشکلات
ورځپاڼې	اخبار
لېږد	له یوه ځایه بل ځای ته انتقال

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې لوست په خپلو کتابچو کې په ښکلي لیک سره ولیکي.

دوه و یشتم لوست

احمدشاه بابا

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د هېواد د ملي واکمن احمدشاه بابا پېژندل.

پوښتنه

ایا تاسو د احمدشاه بابا په اړه څه اوریدلي دي؟

د احمدشاه بابا اصلي نوم احمدخان و، د ابدالي زمان خان زوی او په کندهار کې زیږېدلی و.

احمدشاه بابا د نادر افشار له مړینې څخه وروسته د قومي مشرانو د لویې جرګې له خوا د افغانستان پاچا وټاکل شو، په ډیر لږ وخت کې یې پیاوړی مرکزي حکومت جوړ کړ.

احمدشاه بابا نه یوازې یو نامتو واکمن و، بلکې د پښتو او دری ژبو شاعر هم و. لکه چې ویلي یې دي:

که هر څو مې د دنیا ملکونه ډیر شي زما به هیر نشي دا ستا ښکلي ډاګونه
د ډهلي تخت هېرومه چې را یاد کړم زما د ښکلي پښتونخوا د غرو سرونه

احمدشاه بابا له ۲۶ کالو پاچاهۍ وروسته له نړۍ سترګې پټې او په کندهار کې خاورو ته وسپارل شو.

فعالیتونه

ـ زده کوونکي دې له ښوونکي وروسته په خپلو منځو کې لوست ولولي.

ـ دوه زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي یو دې ورته دکتاب له مخې یوه جمله ووایي، بل دې د املا په توګه پرتختې ولیکي، ښوونکی ورسره مرسته کوي.

ـ دوه زده کوونکي دې د تختې مخې ته راشي په وار سره دې د (پیاوړی، موده، ګران) کلمې د تختې پرمخ په جملو کې استعمال کړي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د ټولګي مخې ته راشي او د احمدشاه بابا په اړه دې خبرې وکړي.

لغت	معنا
نامتو	مشهور
پیاوړی	غښتلی
ډهلی	د هند پایتخت

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د احمدشاه بابا په اړه لوستل شوی لوست په خپلو کتابچو کې ولیکي، او په بل درسي ساعت کې دې له ځان سره راوړي.

خبرې اترې

موخه: د متن سم لوستل، لیکل په ژبه کې د خبرو اترو پر اهمیت پوهېدل.

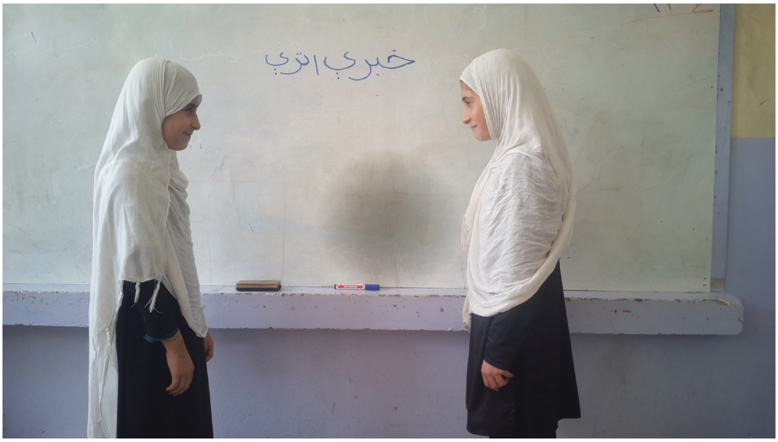

پوښتنه

څه فکر کوئ چې خبرې اترې د ژبې په زده کړه کې څه گټه لري؟

هیلۍ: غوټۍ خورې ستړې مشې.

غوټۍ: مننه، تاسو ستړي مشئ.

هیلۍ: څنگه یاست او چېرته روانه یې؟

غوټۍ: ښه یم، ښوونځي ته ځم.

هیلۍ: له ښوونځي رخصت شوي نه یاست؟

غوټۍ: خورې له ښوونځي رخصت یم، خو د ساینس له استاذې څخه یو څو پوښتنې کوم.

هیلۍ: گرانې اوس به استاذه په ښوونځي کې وي؟

غوټۍ: هو! له مور سره یې ژمنه کړېده، چې یو ساعت درته پاتې کېږم.

هیلۍ: چې داسې ده، نو په مخه دې ښه.

غوټۍ: د الله ﷻ په آمان، ورځ دې په خیر.

فعالیتونه

- درې زده کوونکي دې له ښوونکی څخه وروسته په لوړ او مناسب غږ لوست ولولي.

ـ زده کوونکي دې په خپلو ډلو کې د خبرو اترو پر ګټو بحث وکړي، پایله دې د هرې ډلې استازی نورو ته واوروي.

ـ دوه زده کوونکي دې د تختې مخې ته راشي د (ژمنه، امان، پاتې) کلمې دې په جملو کې استعمال کړي.

- دوه زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي یو ډیالوګ دې تمثیل کړي.

لغتونه	معناوې
ژمنه	وعده
ستړې	ستومانه

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې په کورونو کې د خبرو اترو په اړه څو جملې ولیکي په بل درسي ساعت کې دې له ځان سره راوړي.

څلرويشتم لوست

کيسې

موخه: د متن سم لوستل، ليکل او د کيسيو پرمفهوم پوهيدل.

پوښتنه

تاسو د کيسې په اړه معلومات لرئ؟

هغه لنډې، خوږې ويناوې او پوښتنې دي چې ماشومان يې په لوبو کې له يو بل څخه پوښتي، لکه:

هغه څه شی دي؟

د ورځې ګرځي چې شپه شي د يوې روپۍ ځای نيسي. (**امسا**)

هغه څه شی دي؟

چې ووايم راځئ، نه راځي، چې ووايم مه راځئ، راځي. (**شونډې**)

هغه څه شی دي؟ ځي ځي مخ نه را اړوي. (**اوبه**)

هغه څه شی دي؟

ټوله ورځ ګرځي ګرځي چې شپه شي، خوله يې وازه پاتې وي. (**بوټ**)

هغه څه شی دي؟ سل خولې لري، نه ګېډه، نه کولمې لري. (**غلبېل**)

فعالیتونه

ـ یو زده کوونکی دې له ښوونکي وروسته متن پر مناسب غږ ولولي.

ـ زده کوونکي دې لوست په چوپه خوله په خپلو منځو کې ولولي.

ـ څو زده کوونکي دې په خپله خوښه په وار سره د تختې مخې ته راشي. یوه یوه کیسه دې ووایي نور دې ورته غوږ ونیسي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د ټولګي مخې ته راشي. د کیسې په اړه دې لنډې خبرې وکړې او نور دې ورته غوږ ونیسي.

لغت	معنا
امسا	د لاس لرګی، لکړه
ګېډه	خېټه
وینا	خبرې
لوبې	ساعت تېري

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې په کور کې یوه یوه کیسه ولیکي، بله ورځ دې له ځان سره ټولګي ته راوړي، نورو ته دې واوروي.

پنځه ویشتم لوست

ترافیکي لارښوونې

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د ترافیکي اشارو پېژندل او پر اړتیاوو يې پوهېدل.

پوښتنه

که غواړئ له سړک څخه تېر شئ، څه باید وکړئ؟

په ښارونو کې موټرونه، موټرسایکلونه، بایسکلونه او نور وسایط هرې خوا ته تګ راتګ کوي، په کار ده چې له سړک څخه د تېرېدو پر وخت د سړک دواړو خواوو ته وګورئ، بیا په پوره احتیاط له سړک څخه تېر شئ. د سړکونو پر غاړو درې ترافیکي څراغونه ځای پر ځای شوي دي. سور څراغ د درېدو، ژېړ څراغ د تیاري نیولو او شین څراغ له یوې خوا بلې خوا ته د تېرېدو نښه ده.

فعالیتونه

ـ ځو زده کوونکي دې په وارسره له ښوونکي څخه وروسته لوست ولولي.

ـ زده کوونکي دې په خپلو ډلو کې د ترافيکي نښو د پیژندلو په اړه بحث وکړي، پایله دې د هرې ډلې استازی نورو ته واوروي.

ـ دوه زده کوونکي دې په وار سره د تختې مخې ته راشي، یو دې ورته د کتاب له مخې یوه ولولي، هغه بل دې د املاء په ډول پر تختې ولیکي او نور دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

ـ دوه زده کوونکي دې په وار سره د ټولګي مخې ته راشي او د ترافیکي لارښوونو په اړه دې نورو ته معلومات ورکړي.

لغت	معنا
تېر	له یوې خوا بل پلوته اوښتل
غاړه	څنډه
احتیاط	پام کول

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د ترافیکي نښو او لارښوونو په اړه دوې دوې جملې ولیکي، بله ورځ دې په ټولګي کې نورو ته ولولي.

د وخت ارزښت

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د وخت پر ارزښت پوهېدل.

پوښتنه

ستاسو په فکر وخت څه ارزښت لري؟

هرې شیبې ته وخت وايي. وخت د سروزرو په شان ارزښت لري.

د نن کار سبا ته مه پرېږدئ. لیک او لوست وکړئ.

خپلې دندې له مهال ویش سره سمې ترسره کړئ!

ددې لپاره چې د ژوند په ټولو چارو کې بریالي و اوسئ، د وخت له هرې شیبې څخه سمه ګټه واخلئ.

فعالیتونه

ــ زده کوونکي دې له ښوونکي څخه وروسته له ځان سره لوست ولولي.

ــ څو زده کوونکي دې د تختې مخې ته راشي،په وار سره دې د وخت د ارزښت په هکله یوه یوه جمله پر تختې ولیکي، نور دې له تختې څخه په خپلو کتابچو کې ولیکي.

ــ دوه زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي په وار سره دې د وخت د ارزښت په اړه خبرې وکړي.

ــ څو زده کوونکي دې په وار سره د تختې مخې ته راشي، په خپلو کورونو کې دې د چارو د مهال ویش په اړوند نورو ته معلومات ورکړي.

لغات	معنا
مهال	وخت
مها ویش	تقسیم اوقات

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د وخت د ارزښت په باب یوه مقاله ولیکي.

اووه ويشتم لوست

همت

موخه: د متن سم لوستل، ليکل او د همت پر مفهوم پوهېدل.

پوښتنه

ستاسو په فکر همت څه ته وايي؟

له حاتم طايي څخه چا پوښتنه وکړه، په دنيا کې دې تر خپل ځان د لوړ همت خاوند ليدلی دی؟

حاتم طايي ځواب ورکړ، هو. يوه ورځ مې د عربو سپين ږيري او مشران مېلمانه وو، هغوی ته مې څلوېښت اوښان حلال کړي وو. په دې وخت کې نژدې يوې دښتې ته وتلی وم، يو سړی مې وليد چې د لرګيو يوه لويه ګېډۍ يې پر شا وه، له هغه مې وپوښتل، د حاتم طايي مېلمستيا ته ولې نه ورځې؟ چې ډېر خلک يې پر دسترخوان راټول شوي دي؟ هغه وويل:

هغه څوک چې خوري ډوډۍ د خپله لاسه
د حاتم منت پرځان نه ږدي دپاسه

کله چې مې د هغه سړي لوړ همت وليد، له ځان سره مې وويل: په رښتيا دغه سړی په مېړانه او همت کې له ما څخه ډېر لوړ دی.

فعالیتونه

ـ زده کوونکي دې له ښوونکي څخه وروسته په خپلو منځو کې متن ولولي.

ـ دوه زده کوونکي دې د تختې مخې ته راشي، یو دې د کتاب له مخې یوه جمله ولولي او بل دې د املا په توګه پرتختې ولیکي، نور زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

ـ دوه زده کوونکي دې د تختې مخې ته راشي یو دې د (میلمه، حلال، دښتې) کلمې پرتختې ولیکي او بل دې په جملو کې استعمال کړي، نور زده کوونکي دې په کتابچو کې ولیکي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د ټولګي مخې ته راشي د همت په اړه خبرې دې وکړي.

لغت	معنا
همت	قوي اراده، مېړانه
منت	احسان
خاوند	څښتن

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د همت په اړوند څو جملې ولیکي.

اته ويشتم لوست

د چاپيريال پاک ساتل

موخه: د متن سم لوستل، ليکل او د چاپېريال په اړه د معلوماتو ترلاسه کول.

پوښتنه

ستاسو په فکر د چاپيريال پاك ساتل څه ګټې لري؟

په کوم ځای کې چې موږ ژوند کوو، د چاپيريال په نوم يادېږي. غرونه، ځنګلونه، اوبه، بوټي، الوتونکي، ژوي او نور هرڅه د چاپېريال برخې دي. چاپېريال د نيالګيو په کښېنولو او د ګلانو په کرلو ښايسته کېږي. ښايسته او ښکلی چاپېريال ژوند او روغتيا ته ګټه رسوي.

له دې امله موږ ته په کار ده چې د خپل چاپېريال سمسورتيا، پاکوالي او ساتنې ته ښه پاملرنه وکړو، د نيالګيو لښتې ماتې نکړو، ګلان يې ونه شکوو، تل اوبه ورکړو، ښه يې وساتو او له هغو څخه سمه ګټه واخلو.

فعالیتونه

ـ زده کوونکي دې له ښوونکي څخه وروسته متن ولولي.

ـ دوه زده کوونکي دې په وار سره د ټولګي مخې ته راشي، يو دې ورته د کتاب له مخې يوه جمله ولولي او بل دې د املا په توګه پرتختې وليکي.

ـ دوه زده کوونکي دې په وار سره د ټولګي مخې ته راشي او د چاپيريال په هکله دې خبرې وکړي.

ـ درې زده کوونکي دې د تختې مخې ته راشي يو دې د (ژوند، چاپيريال، سمسورتيا) کلمې د تختې پرمخ وليکي دويم زده کوونکی دې په جملو کې وکاروي او که تېروتنې ولري دريم زده کوونکی دې ورته اصلاح کړي ښوونکی ورسره مرسته کوي.

لغت	معنا
چاپېريال	محيط
سمسور	اباد، زرغون
لښتي	واړه نيالګي

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د چاپيريال په هکله څو جملې وليکي.

نهه ویشتم لوست

واکسین

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د واکسینو پر گټو پوهېدل.

پوښتنه

ستاسو په فکر واکسین څه گټه لري؟

د واکسین کول زموږ په بدن کې د میکروبونو د پرمختگ مخه نیسي، په دې معنا، څوک چې د کومې ناروغۍ واکسین وکړي، له هغې ناروغۍ څخه خوندي پاتې کیږي او هغه ناروغي یې نه نیسي.

واکسین ډېر مهم او گټور دي، کولای شو په لږ لگښت سره د ځینو ناروغیو مخنیوی وکړو. موږ ته په کار دي، چې خپلو ماشومانو، تنکیو ځوانانو او لویانو ته پرخپل وخت د بېلابېلو ناروغیو، لکه: گوزڼ، تورټوخي، شري، غټو دانو، تیتانوس او نورو واکسین وکړو او له ډېرو خطرناکو ناروغیو څخه یې وژغورو.

فعالیتونه

ــ زده کوونکي دې له ښوونکي وروسته پخپلو منځو کې یو د بل په مرسته لوست ولولي.

ــ دوه زده کوونکي دې دتختې مخې ته راشي، یو دې د کتاب له مخې ورته یوه جمله ولولي، بل دې د املا په توګه پرتختې ولیکي.

ــ څو زده کوونکي دې د (بدن، واکسین، انسان) کلمې په وار سره د تختې پرمخ په جملو کې وکاروي او نور دې په کتابچو کې ولیکي.

ــ څو زده کوونکي دې په وارسره د ټولګي مخې ته راشي، د واکسینو په هکله دې خبرې وکړي.

لغت	معنا
لګښت	مصرف
شرى	یو ډول ناروغي
خوندي	په آمن کې

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د واکسینو په هکله درې جملې ولیکي.

رښتیا ویل

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د رښتیا ویلو پر ګټو پوهېدل.

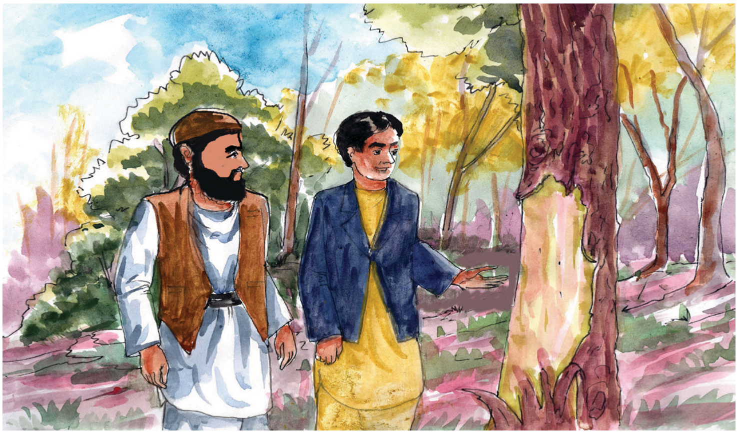

پوښتنه

ستاسو په نظر رښتیا ویل څه ګټې لري؟

د اتل کورنۍ یو بڼ لري، یوه ورځ اتل په خپل بڼ کې یوې او بلې خوا ته ګرځېده، د ګرځېدو پر وخت یې پر یوه تبر سترګې ولګېدې. تبر یې راواخیست، د یوې مېوې لرونکې ونې پوستکي یې پرې کړل، بله ورځ اتل له خپل پلار سره په بڼ کې ګرځېده، ویې لیدل چې د یوې ونې پاڼې ژېړې شوې وې، پلار یې ډېر خواشینی شو، له اتل څخه یې پوښتنه وکړه، د دې ونې پوستکی چاپرې کړی دی؟ اتل پر وچو شونډو د پلار په ځواب کې وویل: د ونې پوستکی ما پرې کړی دی. زه په دې نه پوهېدم، چې ونه به وچه شي، پلار یې د ده په رښتیا ویلو ډېر خوشحاله شو، ورته ویې ویل: زویه! د ونو پوستکي څوک نه پرې کوي، ځکه بیا ونې وچېږي. له یوې خوا که څه هم د دې ونې په وچېدو ډېر خپه شوم، له بلې پلوه ستا په رښتیا ویلو ډېر خوشحاله شوم، ځکه چې تا رښتیا وویل، رښتیا ویل تر زرو ونو ډېر ارزښت لري.

فعالیتونه

ــ زده کوونکی دې له ښوونکي وروسته متن ولولي.

ــ څو زده کوونکي دې په وارسره د (بڼ، خوښ او پوټکی) کلمې د تختې پرمخ په جملو کې استعمال او نور دې پخپلو کتابچو کې ولیکي.

ــ زده کوونکي دې پخپلو کتابچو د لاندې جملو تش ځایونه پر مناسبو کلمو ډک کړي.

۱ ــ د اتل کورنی یو بڼ ......

۲ ــ د گرځیدو پر وخت یې پر یوه ..... سترگې ولگیدې

۳ ــ رښتیا ویل تر زرو .... زیات ارزښت لري.

ــ درې زده کوونکي دې په وارسره د ټولگي مخې ته راشي، د رښتیا ویلو د گټو پر اړوند دې خبرې وکړي.

ــ څو زده کوونکي دې په وارسره دتختې پرمخ د رښتیا ویلو په اړوند دې یوه یوه جمله ولیکي.

لغت	معنا
بڼ	باغ
پوټکی	پوستکی

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې په خپلو کورونو کې متن ولولي او بیا دې د رښتیا ویلو په اړه یوه یوه مقاله ولیکي.

یو دېرشم لوست

افغانستان

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د خپل هېواد پېژندل.

پوښتنه

ایا تاسو پوهېږئ چې افغانستان د نړۍ په کومې وچې کې پروت دی؟

زموږ ګران هېواد افغانستان، ښه هوا او خوږې مېوې لري. ډېری او سپېدونکي یې په کرنې او مالدارۍ بوخت دي.

زموږ د هېواد ټول اوسېدونکي قومونه، لکه: پښتانه، تاجک، ازبک، هزاره، ترکمن، بلوځ، نورستانیان، پشه یان او نور د افغانانو په نوم یادېږي.

ټول افغانان د دې هېواد له هوا، اوبو، غلو دانو او مېوو څخه ګټه اخلي، د دې هېواد په لمن کې را لوی شوي دي، نو ځکه پر ټولو د مور په شان حق لري، باید هر بچی یې په ابادۍ او ښېرازۍ کې برخه واخلي.

فعالیتونه

ـ یو زده کوونکی دې له ښوونکي وروسته پر لوړ او مناسب غږ متن ولولي.

ـ دوه زده کوونکي دې په وار سره د ټولګي مخې ته راشي، یو دې د کتاب له مخې یوه جمله ولولي، هغه بل دې د املا په ډول پرتختې ولیکي.

ـ درې زده کوونکي دې په وارسره د ټولګي مخې ته راشي، د ګران هېواد د ابادولو په اړه خبرې دې وکړي.

ـ څو زده کوونکي دې په وارسره د ټولګي مخې ته راشي، د (آسیا، وچه، پروت) کلمې دې د تختې پرمخ په جملو کې استعمال کړي.

ـ یو زده کوونکی دې د ټولګي مخې ته راشي د تازه او وچو مېوو نومونه دې واخلي.

لغات	معنا
ښېرازۍ	آبادۍ

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د ګران هېواد د آبادۍ او ښیرازۍ په اړوند څو جملې ولیکي، بله ورځ دې په ټولګي کې نورو ته واوروي.

خواړه

موخه: د متن سم لوستل، لیکل د پاکو خوړو پر اړتیاوو او ګټو پوهېدل.

پوښتنه

څه فکر کوئ چې خواړه څه ګټې لري؟

ټولو هغو شیانو ته چې موږ یې خورو، خواړه ویل کیږي. ټول ژوندي موجودات د ژوند کولو لپاره خوړو ته اړتیا لري.
له خوړو پرته ژوند کول امکان نه لري، خواړه زموږ بدن ته وده او قوت ورکوي، بدن ته مو انرژي برابروي، ددې انرژۍ په واسطه موږ جسمي او فکري کارونه ترسره کوو. هغه خواړه چې زموږ د بدن ټولې اړتیاوې پوره کوي. شیدې، هګۍ، لوبیا، سابه، ډوډۍ، مېوې او نور دي.

فعالیتونه

ـ زده کوونکي دې له ښوونکي وروسته په خپلو منځو کې لوست ولولي.

ـ څو زده کوونکي دې په وارسره د ټولګي مخې ته راشي، د خوړو په هکله دې یوه یوه جمله پر تختې ولیکي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د خوړو د ګټو په هکله خبرې وکړي.

ـ دوه زده کوونکي دې د تختې مخې ته راشي، یو دې ورته د کتاب له مخې یوه جمله ووایي، بل دې د املا په ډول پرتختې ولیکي، نور زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د (خواړه، وده، بدن) لغتونه په جملو کې وکاروي.

لغت	معنا
بدن	وجود
انرژي	قوت او تودوخه
وده	لوېدل
اړتیا	ضرورت

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د خوړو په اړه څو جملې ولیکي.

خبرې اترې

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د ژبې زده کول.

پوښتنه

آیا نن مو له چا سره خبرې اترې کړې دي؟

ډیوه: **السلام علیکم!**

اوربل: **وعلیکم السلام، ستړې مه شې!**

ډیوه: **خیر اوسې.**

اوربل: **تاسو په ژمي کې څه کارونه کول؟**

ډیوه: **موږ په ژمي کې د څلورم ټولګي درسونه لوستل.**

اوربل: **ډېر ښه، موږ هم خپل درسونه لوستل.**

ډیوه: **که خیر و، موږ به د دې کال په اوږدو کې هم خپل درسونه ولولو.**

اوربل: **هو ډیوې! موږ به ښوونځي ته راځو، خپل درسونه به لولو، ترڅو ښې پایلې ترلاسه کړو.**

فعالیتونه

ـ زده کوونکی دې له ښوونکي څخه وروسته په خپلو منځو کې لوست ولولي.

ـ دوه زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي، په خپل منځ کې دې یو له بل سره خبرې اترې وکړي.

ـ دوه زده کوونکي دې په وار سره د ټولګي مخې ته راشي، یو دې ورته یوه جمله د کتاب له مخې ولولي، بل دې د تختې پرمخ ولیکي، نور زده کوونکی دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

لغت	معنا
پایلې	نتجې
هلې ځلې	هڅې او هاند

کورنۍ دنده

ټول زده کوونکي دې پخپلو کتابچو کې یو یو ډیالوګ ولیکي، بله ورځ دې په ټولګي کې تمثیل کړي.

څلور دېرشم لوست

سخاوت

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او سخاوت پر مفهوم یې پوهېدل.

پوښتنه

ستاسو په اند سخاوت څه ته وايي؟

که یو څوک د خپل مال، پیسو او نورو شیانو څخه یو څه د الله ﷻ د رضا لپاره یوه محتاج او اړ انسان ته ورکړي، سخاوت بلل کیږي.

سخاوت د اسلام د سپیڅلي دین له مخې ډېر ښه عمل دی. که چیرې څوک له یوه بې وزلي انسان سره د خپل توان په اندازه مرسته وکړي، دې انسان ته سخي او د الله ﷻ دوست ویل کیږي.

الله ﷻ سخي انسان ته په دنیا او اخرت کې اجرونه او ثوابونه ورکوي، لکه چې یو شاعر وايي:

دا دنیا په سخاوت سره زیاتېږي　　　د کوهي اوبه چې باسي لا زیاتېږي

فعالیتونه

ـ زده کوونکي دې له ښوونکي څخه وروسته متن له ځان سره ولولي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د ټولګي مخې ته راشي لاندې لغتونه دې په جملو کې وکاروي.
(سخاوت، سخي، سپېڅلی)

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د تختې مخې ته راشي، د سخاوت په اړه دې یوه یوه جمله پر تختې ولیکي، نور دې د تختې له مخې په خپلو کتابچو کې ولیکي.
ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د سخاوت په هکله خبرې وکړي.

لغت	معنا
محتاج	اړ
سخاوت	د الله جَلَّ جَلالُهُ په نوم چا ته څه ورکول
بې وزله	بې شتو، اړ او محتاج

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د سخاوت په اړوند یوه کیسه ولیکي او په بل درسي ساعت کې دې ټولګیوالو ته ووایي.

پنځه دیرشم لوست

د مور او پلار خدمت

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د مور او پلار د حقونو پېژندل.

پوښتنه

ستاسو په فکر مور او پلار پر خپلو بچیانو کوم حقونه لري؟

ټولو مسلمانانو او په ځانګړي ډول ماشومانو ته په کار ده، چې د مور او پلار خدمت، درناوی او عزت وکړي، د اړتیا پر وخت ورسره مرسته وکړي، لکه چې په حدیث شریف کې راغلي دي: (جنت د مور او پلار تر پښو لاندې دی.)

له مور او پلار سره په مرسته او خدمت لوی الله ﷻ او د هغه رسول ﷺ خوشحالیږي.

مور ته په کار ده چې تل د مور او پلار خبرو ته غوږ ونیسو، شپه او ورځ د هغوی خدمت وکړو، ترڅو د دوی دعا او د الله ﷻ رضا مو په برخه شي.

فعالیتونه

ـ زده کوونکي دې له ښوونکي وروسته متن ولولي.
ـ څو زده کوونکي دې د (خدمت، اړتیا، مرسته) کلمې پرتختې په جملو کې استعمال کړي.
ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د ټولګي مخې ته راشي، د مور او پلار د خدمت په هکله دې خبرې وکړي.
ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د کتاب له مخې یوه یوه جمله ولولي، نور دې د املا په توګه پخپلو کتابچو کې ولیکي.

لغت	معنا
اړتیا	ضرورت
مرسته	کومک
اند	فکر، خیال

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې په کورونو کې متن ولولي او بیا دې په خپلو کتابچو کې په ښکلي لیک ولیکي.

نوم

موخه: د متن سم لوستل، ليکل او د نوم پرمفهوم پوهېدل.

پوښتنه

ستاسو په فکر نوم څه ته وايي؟

نوم: هغه خپلواکه کلمه ده چې يو څوک يا هم يو شی نوموي لکه: احمد، محمود، وړانگه، آس، اوښ، ونه، څوکۍ، او نور.

د اجمل پلار جميل په کور کې يو کوچنی فارم جوړ کړی، په فارم کې چرگان، غواگانې او پسونه ساتي. اجمل په څلورم ټولگي کې زده کړې کوي، خو کله چې له ښوونځي څخه کور ته راشي، د خپلو درسونو ترڅنگ د کور په کارونو او د چرگانو په پالنې او ساتنې کې له پلار سره هم مرسته کوي، په لوست کې ډېر تکړه او د خپل ټولگي اول نومره دی.

فعالیتونه

ـ زده کوونکي دې له ښوونکي څخه وروسته په خپلو منځو کې متن ولولي.

ـ زده کوونکي دې پر ډلو وویشل شي، هره ډله دې د نوم په باب په خپل منځ کې خبرې وکړي، پایله دې د ډلې استازی نورو ته ولولي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د (چرګ، غوا، پسه او فارم) کلمې د تختې پر مخ په جملو کې استعمال کړي.

ـ یو زده کوونکي دې د کتاب له مخې دوې جملې ولولي او نور دې په کتابچو د املا په توګه ولیکي.
ـ یو زده کوونکی دې په لوست کې نومونه په ګوته او بل دې پر تختې ولیکي، دوه نور زده کوونکي دې په وار سره په جملو کې راوړي.

لغت	معنا
فارم	د چرګانو، حیواناتو د پالنې او ساتنې ځای
مرسته	کومک
تکړه	لایق

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې په خپل چاپیریال کې د حیواناتو او نورو شیانو نومونه په کتابچو کې ولیکي.

د چاپ صنعت

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د چاپ د ماشین په هکله د معلوماتو ترلاسه کول.

پوښتنه

ایا تاسې د چاپ ماشین په اړوند څه اوریدلي دي؟

احمد چې ښکلي او رنګه کتابونه یې په لاس کې وو، له پلار څخه یې وپوښتل، پلاره د چاپ ماشین چا جوړ کړی دی؟

پلار یې په ځواب کې ورته وویل: ډېر کلونه پخوا خلکو لیک نه پېژانده، له دې امله د مطلبونو په لیږد کې لویه ستونزه وه، وروسته بیا خلکو لیکل زده کړل، خو د لیکلو په چاپ څوک نه پوهېدل، د لومړي ځل لپاره (ګوتنبرګ له لرګي څخه توري جوړ کړل او د هغه په وسیله یې کتابونه چاپ کړل.

اوس مهال د کمپیوټر په واسطه د چاپ چارې ترسره کیږي، چې د علم او زده کړې په ډګر کې یې ډېرې اسانتیاوې رامنځ ته کړي دي.

فعالیتونه

ـ زده کوونکي دې له ښوونکي وروسته په خپلو منځو کې لوست ولولي.

ـ څو زده کوونکي دې د لوست یوه یوه برخه پرلوړ غږ ولولي، نور دې ورته غوږ ونیسي، ښوونکی دې ورسره مرسته وکړي.

ـ څو زده کوونکي دې په وارسره دتختې مخې ته راشي د (لرګي، چاپ، ماشین) کلمې دې د تختې پرمخ په جملو کې وکاروي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د ټولګیوالو په وړاندې د چاپ ماشین په اړوند خبرې وکړي.

لغت	معنا
لېږد	انتقال
ستونزې	مشکلات
مهال	وخت
ګوتنبرګ	د یوه عالم نوم دی

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې متن ولولي او بیا دې د چاپ ماشین په اړوند څو جملې ولیکي، بله ورځ دې نورو ته واوروي.

مفرد او جمع نومونه

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، د مفرد او جمع نومونو پېژندل.

پوښتنه

ايا تاسو مفرد او جمع نومونه پېژنئ؟

مفرد نوم: **هغه نوم ته وايي چې يوه شخص، يوه حيوان او يوه شي لپاره وکارول شي، لکه: هلک، پسه، کتاب، ونه او نور**

جمع نوم: **هغه نوم دی چې پر زياتو کسانو، حيواناتو او شيانو دلالت وکړي، لکه: هلکان، پسونه، کتابونه، ونې او نور.**

په جملو کې مفرد نومونه	په جملو کې جمع نومونه
دا هلک دی.	دا هلکان دي.
دا پسه دی.	دا پسونه دي.
دا کتاب دی.	دا کتابونه دي.
هغه ونه ده.	هغه ونې دي.

فعالیتونه

ـ زده کوونکي دې له ښوونکي وروسته متن ولولي.

ـ دوه زده کوونکي دې په وار سره د تختې مخې ته راشي، يو دې څو مفرد نومونه پرتختې وليکي او بل دې د هغه جمع وليکي.

ـ دوه زده کوونکي دې د تختې مخې ته راشي، يو دې دوې جملې وليکي چې مفرد نومونه پکې راغلي وي، بل دې د هغه جمع وليکي.

ـ دوه زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي، يو دې مفرد نومونه او بل دې جمع نومونه پرتختې وليکي، نور زده کوونکي دې هغه په کتابچو کې وليکي.

لغت	معنا
کارول	استعمالول
حیوانات	څاروي

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې پنځه پنځه جملې چې مفرد او جمع نومونه پکې راغلي وي په خپلو کتابچو کې وليکي.

نیکي

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د نیکۍ پرګټو او مفهوم پوهېدل.

پوښتنه

ستاسو په فکر نیکي څه ته وايي او څه ګټې لري؟

له یو چا سره په ژبه، لاس او مال مرسته کول نیکي بلل کېږي، ټول انسانان د یو بل مرستې او خوا خوږۍ ته اړتیا لري.

موږ باید هر وخت له یو بل سره ښه وکړو. په دې اړه عبدالرحمن بابا څه ښه ویلي دي:

کـر د ګلـو کـړه چې سیمه دې ګلـزار شي
اغزي مه کـره په پـښو کې به دې خار شي
کـوهي مه کـنه د بل سـړي پـه لار کـې
چېرې ستا به د کـوهي پـه غاړه لار شي

فعالیتونه

ــ زده کوونکي دې له ښوونکي وروسته متن ولولي.

ــ دوه زده کوونکي د تختې مخې ته راشي، هر یو دې په خپل وار سره د نیکۍ په اړه یوه یوه جمله پر تختې ولیکي.

ــ څو زده کوونکي دې په وارسره د نیکۍ په اړه د ټولګیوالو په وړاندې خبرې وکړي.

ــ څو زده کوونکي دې په وارسره د نیکۍ د ښېګڼو په اړه نورو ته معلومات ورکړي، ښوونکی مرسته او څارنه کوي.

لغت	معنا
کر	کرونده
کنل	ایستل
کوهي	څاه
کرل	کښت

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د نیکۍ په اړه څو جملې ولیکي، بله ورځ دې نورو ته واوروي.

خلوېښتم لوست

متلونه

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د متلونو پرمفهوم پوهیدل.

پوښتنه

ایا تاسو متلونه اوریدلي دي؟

متلونه پخې او لنډې ویناوې دي، خلک يې په خپلو خبرو کې کاروي چې لوی مفهوم لري. متلونه خلکو ته د نصیحت لپاره کارول کیږي. متلونه زموږ د ولس پخوانیو مشرانو جوړ کړي چې له یوې پېښې څخه وروسته رامنځته شوي دي.

لکه دا متلونه:

پوره ورک دې کړل دوه کوره.

څه چې کرې هغه به ریبې.

خپل عمل د لارې مل.

کوم کار چې په سلا وي، هغه بې بلا وي.

فعاليتونه

ــ زده کوونکي دې له ښوونکي وروسته متن ولولي.

ــ زده کوونکي دې په خپلو ډلو کې د متلونو په اړه خبرې وکړي، بیا دې د هرې ډلې استازی، خپلې پایلې نوروته واوروي.

ــ دوه زده کوونکي دې په وارسره یو یو متل پرتختې ولیکي، نور دې په کتابچو کې ولیکي.

ــ څو زده کوونکي دې په وارسره د متلونو په اړه د نورو په وړاندې خبرې وکړي.

ــ دوه زده کوونکي دې په خپله خوښه د ټولګي مخې ته راشي او داسې متلونه دې ووایي چې کتاب کې نه وي راغلي.

لغت	معنا
پخې	پرځای او محکمې
ولس	خلک
نصیحت	پند

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې پورتني لغتونه په جملو کې استعمال کړي، بله ورځ دې په ټولګي کې نورو ته واوروي.

د نوم ډولونه

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، او د نوم ډولونو پېژندل.

پوښتنه

ايا تاسو د نوم د ډولونو په اړوند څه اوريدلي دي؟

موږ به د نومونو له ډولونو څخه خاص او عام نومونه په دې لوست کې در وپيژنو؟

خاص نوم: هغه دی چې پر يوه خاص شخص او يا شي باندې د لالت وکړي، لکه: احمد شاه بابا، کندهار، ننګرهار، کابل، پغمان او نور.

عام نوم: هغه نوم دی چې د يوې ډلې پر ټولو غړو دلالت وکړي، لکه: هلک، نجلۍ، ونه، ډبره او نور.

فعالیتونه

ـ یو زده کوونکی دې له ښوونکي وروسته متن ولولي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره په پورتني متن کې خاص نومونه پرتختې ولیکي.

ـ څو زده کوونکي دې په وارسره په پورتني متن کې عام نومونه په ګوته او پرتختې ولیکي.

ـ دوه زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي، یو دې د عام نوم او بل دې د خاص نوم په اړه خبرې وکړي، ښوونکی دې ورسره مرسته وکړي.

لغت	معنا
پلو	طرف، لوری
لوېدیځ	مغرب، لمر پرېواته خواته
ختیځ	لمر خاته، شرق

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې لس عام نومونه او لس خاص نومونه ولیکي، بله ورځ دې نوروته ولولي.

دوه څلوېښتم لوست

وزر ماتې مرغه

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د الوتونکو پر ارزښت پوهېدل.

پوښتنه

ستاسو په اند پر الوتونکو زړه سوی څه گټې لري؟

یوه ورځ احمد له خپل ملگري محمود سره په باغ کې د یوې ونې لاندې خپل درسونه لوستل. الوتونکي د بڼ په ونو کې یوې او بلې خوا ته الوتل، دوی د بڼ په یوې گوښې کې یو مرغه ولید، چې وزر یې مات او الوتلی نه شي.

احمد مرغه را واخیست او له ځان سره یې کور ته یووړ، له څو ورځو وروسته مرغه جوړ شو. کله چې احمد په دې پوه شو چې د مرغه وزر جوړ شوی، له قفس څخه یې راوایست او خوشې یې کړ.

فعاليتونه

ــ زده کوونکي دې له ښوونکي وروسته متن ولولي.

ــ زده کوونکي دې پر ډلو وويشل شي، هره ډله دې په خپلو کې لوست ولولي، ستونزې دې د هرې ډلې استازی له ښوونکي وپوښتني.

ــ څو زده کوونکي دې په وار سره د (وزر، مات، گوښه) کلمې د تختې پرمخ په جملو کې وکاروي.

ــ څو زده کوونکي دې په وارسره د ټولگيوالو په وړاندې د الوتونکو په اړه خبرې وکړي.

لغت	معنا
بڼ	باغ
گوښه	څنگ

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د کورنۍ د غړو په مرسته د الوتونکو په اړوند يوه لنډه کيسه په کتابچو کې وليکي، بله ورځ دې له ځان سره راوړي او خپلو ټولگيوالو ته دې ولولي.

د لويانو خبرې

موخه: د متــن سم لوستل، لیــکل او د لويانو د خبرو پر ګټو پوهېدل.

پوښتنه

آيا تاسو ته د لويانو د خبرو اوريدل ګټور دي؟

د لويانو خبرې هغه پخې په تول پوره ويناوې دي، چې د ژوند په بېلابېلو اړخونو کې د تجربو له مخې ويل شوي وي.لکه:

د انسان بریالیتوب، په قوي او غښتلي هوډ پورې تړلی دی.

هر څوک چې ادب نه لري، عقل نه لري.

د زده کړې لپاره هيڅ وخت، ناوخته نه دی.

پوه هغه څوک دی چې له خپلو تجربو پند واخلي.

بریالیتوب د هغه چا په برخه دی، چې پر خپل بریالیتوب باور او ايمان لري.

فعالیتونه

ـ یو زده کوونکي دې له ښوونکی وروسته پر لوړ او مناسب غږ متن ولولي.

ـ زده کوونکي دې په خپلو ډلو کې د لویانو پرخبرو بحث وکړي. پایله دې د هرې ډلې استازی نورو ته واوروي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د ټولګي مخې ته راشي، هر یو دې د لویانو یوه یوه خبره نورو ته واوروي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د (هوډ، پخې، تللي) کلمې د تختې پرمخ په جملو کې وکاروي، نور دې په کتابچو کې ولیکي.

لغت	معنا
غښتلي	قوي
پند	نصیحت
هوډ	اراده

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د کورنۍ د غړو په مرسته د لویانو څو خبرې ولیکي، بله ورځ دې نورو ته واوروي.

څلور څلوېښتم لوست

د ناروغۍ رقعه

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د ناروغۍ پر رقعې پوهېدل.

پوښتنه

تاسو د ناروغۍ پروخت ښوونځي ته څنګه خبر ورکوئ؟

بریالی د ننګیالي زوی د څلورم ټولګي زده کوونکی

د عبدالرحمن بابا د ښوونځي مدیر صاحب،

السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

نن د ناروغۍ له امله ښوونځي ته درتلای نشم، هیله ده چې د سوبتیا په کتاب کې ناسوب ونه شمېرل شم.

په درنښت

فعالیتونه

ــ څو زده کوونکي دې په وار سره د ناروغۍ د رقعې یوه، یوه کرښه د کتاب له مخې پر تختې ولیکي، نور دې د تختې له مخې په کتابچو کې ولیکي.

ــ څو زده کوونکي دې د ناروغۍ له رقعې څخه یوه، یوه جمله د کتاب له مخې ولولي، بل دې د املا په توګه پرتختې ولیکي.

ــ زده کوونکي دې په وارسره د (ناروغۍ، رقعه، ناسوب) کلمې د تختې پرمخ په جملو کې استعمال کړي.

ــ څو زده کوونکي دې په وار سره د لاندې جملو تش ځایونه د تختې پرمخ پرمناسبو کلمو ډک کړي.

نن د .... له .... ښوونځي ته .... نه شم.

لغت	معنا
ناسوب	غیر حاضر
سوبتیا کتاب	حاضرۍ کتاب

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د ناروغۍ رقعه ولیکي، بله ورځ دې په ټولګي کې نورو ته ولولي.

پنځه څلوېښتم لوست

خبرې اترې

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د خبرو اترو پر ګټو او ارزښت پوهېدل.

پوښتنه

ایا تاسو کله له چا سره خبرې اترې کړېدي؟

احمد: السلام علیکم عالم خانه!

عالم: وعلیکم السلام احمده

احمد: په دې شپو ورځو کې څه کار کوې؟

عالم: وروره! کلنۍ ازموینه مو رانژدې ده، خپل درسونه لولم.

احمد: آزموینه مو څه وخت پیل کېږي؟

عالم: د لیندۍ د میاشتې په لومړۍ نېټه.

احمد: تر کومې نېټې پورې دوام کوي؟

عالم: د همدې میاشتې تر پنځلسمې نېټې پورې.

احمد: له ازموینې څخه وروسته څومره رخصتي لرئ؟

عالم: له ازموینې څخه وروسته درې میاشتې رخصتي لرو.

احمد: د ژمي په رخصتۍ کې څه کار کوئ؟

عالم: خپل درسونه لولم.

فعالیتونه

ــ زده کوونکي دې له ښوونکي وروسته په خپلو منځو کې متن ولولي.

ــ څو زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي، په وارسره دې د متن یوه یوه برخه ولولي او نور دې ورته غوږ ونیسي.

ــ یو زده کوونکی دې د ټولګي مخې ته راشي، څو جملې دې د کتاب له مخې ولولي او نور زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د املا په توګه ولیکي.

ــ څو زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي، د پورتنیو خبرو اترو (ډیالوګ) یوه یوه برخه دې تمثیل کړي.

لغت	معنا
نیټه	تاریخ
ازموینه	امتحان

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې، دې ته ورته یو ډیالوګ په کتابچو کې ولیکي، بله ورځ دې دوه زده کوونکي هغه تمثیل کړي.

زغم

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د زغم کولو پرګټو پوهېدل.

پوښتنه

أیا تاسې کله د چا د تیري په وړاندې زغم کړی دی؟

پیغمبرﷺ د ستونزو په اوارولو کې له عدالت څخه کار اخیسته.

وایي کله به چې د اسلام ستر پیغمبر حضرت محمدﷺ د لمانځه د ادا کولو لپاره جومات ته روان و، په دې وخت کې یوې یهودۍ ښځې له بامه پرې خځلې راغورځولې او د پیغمبرﷺ د ازار لامل کېده، خو حضرت محمدﷺ به زغم او صبر کاوه، دې کار ډېرې ورځې دوام درلود، خو څو ورځې د یهودۍ ښځې پته ونه لګیده، حضرت محمدﷺ په دویمه ورځ په جومات کې پوښتنه وکړه، هغه یهودۍ ښځه چې پرما یې خځلې را اچولې، چېرې ده؟ یوه تن ده مبارک ته ځواب ورکړ، هغه ښځه ناورغه ده، حضرت محمدﷺ د لمانځه له ادا کولو وروسته د هغې ښځې پوښتنې ته ورغی، د هغې د روغتیا پوښتنه یې وکړه، د حضرت پیغمبرﷺ دې کار یهودۍ ښځه حیرانه کړه، د حضرت محمدﷺ دې صبر او زغم په نوموړې ښځې ډېره اغېزه وکړه، پر همغه ورځ یې ایمان راوړ، مسلمانه شوه.

فعالیتونه

ـ زده کوونکي دې له ښوونکي څخه وروسته متن سم ولولي.

ـ دوه زده کوونکي دې په وار سره د تختې مخې ته راشي، یو دې له کتاب څخه یوه جمله ووايي او بل دې د املا په توګه پرتختې ولیکي، نور دې په کتابچو کې ولیکي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د تختې مخې ته راشي، هر یو دې د زغم په اړه یوه یوه جمله پرتختې ولیکي، نور زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

ـ څو زده کوونکي دې په وار سره د ټولګي مخې ته راشي، د لوست مفهوم دې نورو ته ووايي، ښوونکی ورسره مرسته کوي.

ـ دوه زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي، په وار سره دې د زغم د ګټو او ښېګڼو په اړه خبرې وکړي.

لغت	معنا
مېړانه	زړورتیا
حوصله	صبر، زغم

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د زغم په اړه څو جملې ولیکي، بله ورځ دې ټولګي ته راوړي، نورو ته دې ولولي.